

Právo na soukromí, resp. právo na respekt k soukromému životu

MVV57912K Ochrana osobních údajů a otevřená data

Anna Stárková

9. 3. 2020

Pozitivní právo

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Článek 8 - Právo na respektování rodinného a soukromého života

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Ústavní rozměr

- LZPS čl. 7
 - (1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.
- LZPS čl. 10
 - (1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.
 - (2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.
 - (3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Ústavní rozměr

- LZPS čl. 12
 - (1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.
 - (2) Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.
 - (3) Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku
- LZPS čl. 13
 - Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

(Nzn) III. ÚS 35/01

Soukromí je ona sféra života člověka, do které nesmí nikdo bez jeho souhlasu nebo bez výslovného dovolení zákona zasahovat ani o ní požadovat či získávat informace a o které subjekt soukromí není povinen nikomu podávat informace, pokud mu to zákon neukládá.

Subjektem uvedené ochrany je však fyzická osoba. Jen stěží lze hovořit o ochraně soukromí u osob právnických. U nich by v této souvislosti mohlo jít pouze o ochranu hospodářské soutěže či obchodního tajemství. Tato práva však nepodléhají ochraně dané Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod.

Dále...

- *„Zcela zvláštní respekt a ochranu požívá v liberálních demokratických státech základní právo na nerušený soukromý život osoby (čl. 10 odst. 2 Listiny). Právo na nedotknutelnou soukromou sféru je úhelným kamenem liberální tradice, na které stojí základy moderní politiky i moderního práva, která rovněž stála u zrodu moderních idejí základních práv a svobod. Zajištění autonomní sféry jednotlivce je nejspolehlivější zárukou individuální nezávislosti a lidské svobody.“*

Pl. ÚS 24/10 (94/2011 Sb.)

Více sfér práva na soukromí

- II. ÚS 171/12

- Soukromá sféra

- Absolutní informační sebeurčení, výhradní dispozice

- Společenská sféra

- *„Jednotlivec žije ve společenství a vstupuje s ostatními jeho členy do komunikace a skrze své chování, ba dokonce skrze své samotné bytí, ovlivňuje ostatní členy společenství.“* (I. ÚS 453/2003, IV. ÚS 23/2005)
 - Proporcionální zásah
 - Případy Von Hannover I, II a III

Pojem soukromí člověka dle OZ

- Obydlí člověka a jiné soukromé prostory
- Soukromá sféra člověka v rámci veřejných prostor
- Osobní informace o člověku
- Osobní, sociální a ekonomické vztahy včetně rodinného života

Soukromé prostory člověka

- Prostor, kde se rozvíjí soukromý a rodinný život
- Klidně mobilní (karavan)
- Místo výkonu obvyklé profese a obchodní vztahy s tím související
- Nikoli pouze vnitřní prostor, ale i vnější projevy (fasáda domu + jméno obyvatele)
- Hmotné/nehmotné schrány – pošta (i elektronická), záznamník

Soukromí na veřejnosti

- Tělesná zóna – neoprávněná prohlídka osoby
- Systematické sbírání a zveřejňování údajů o pohybu v klimatu pocitu pronásledování (ale ne sledování pohybu samotného)- osobní sledování, fotografie, GPS tracker, RFID

Osobní informace o člověku

- Informace, která není určena k veřejnému využití je soukromá. Osoba má dispozici.
- Došlo k vyloučení informace ze soukromé sféry chováním?
- Nikoli obecně anonymní (např. statistické) údaje.
- Biologický původ, sociální identita (národnost), okolnosti narození, údaje o rodičovství, informace o zdravotním stavu, tělesné identifikační údaje (biometrika, DNA), informace o povolání člověka, členství v politické straně, informace o pohlavním životě, informace o sexuální orientaci, informace o soukromé korespondenci, údaje o komunikačním provozu

Osobní, sociální a ekonomické vztahy člověka včetně rodinného života

- Negativní vymezení
- Sociální a morální vztahy, zájmy materiální povahy, způsobení úmrtí člena rodiny (úmyslně, z nedbalosti, při dopravní nehodě i jinak), rozhodnutí být/nebýt rodičem, údaj o využití asistovaného početí nebo surogačního mateřství, informace o uložení genetického materiálu pro zachování reprodukční schopnosti, výběr jména dětí, ukončení těhotenství, právo na pietu/kult, možnost pohřbu člena rodiny, naložení s ostatky člena rodiny

Soukromí

- Nelze zasáhnout do soukromí bez souhlasu
 - Zákonné výjimky
 - Proporcionální posouzení

Zákonné výjimky

- Užití podobizny, zvukového nebo obrazového záznamu pro
 - Tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství
 - Vědecký účel
 - Umělecký účel

Zákonné omezení práva na soukromí

- Pouze a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti nebo ústavně zaručených práv
 - Např. obecný zájem na ochraně před trestnou činností (uvěznění) nebo hospodářském blahobytu země (daně) nebo ochrana zdraví (věk obyvatel pro očkování)

Proporcionalita

- Kolize subjektivních práv – práva nejsou obecně „větší“ nebo „menší“
- Princip: momentálně hodnotnější právo musí převážit a musí se minimalizovat zásah do méně hodnotného

Test proporcionality

- Kritérium vhodnosti
 - Umožňuje institut omezující základní právo dosáhnout cíle?
- Kritérium potřebnosti
 - Lze cíle dosáhnout jiným opatřením, které by se nedotýkalo základních práv a svobod?
- Kritérium poměrování
 - Zvažování empirických, systémových, kontextových a hodnotových argumentů v kolizi stojících práv

Test proporcionality Pl. ÚS 24/10

- Kritérium vhodnosti
 - „... použití nástroje plošného a preventivního uchovávání provozních a lokalizačních údajů nemělo téměř žádný vliv na snížení počtu spáchaných závažných trestných činů ani na míru jejich objasňování.“
- Kritérium potřebnosti
 - „Možnost použití uchovávaných údajů v trestním řízení tak dle předmětné právní úpravy není zákonodárcem nijak vázána na důvodné podezření ze spáchání závažného trestného činu, stejně jako není upravena povinnost orgánů činných v trestním řízení o této skutečnosti dotčenou (sledovanou) osobu, byť i následně informovat, čímž nesplňuje nároky vyplývající z druhého kroku testu proporcionality, tj. potřebnosti při výběru prostředků, neboť z uvedeného je zřejmé, že nebyl použit ten prostředek, který je k základnímu právu na informační sebeurčení osob nejšetrnější.“
- Kritérium poměrování
 - „Tato skutečnost se Ústavnímu soudu jeví jako nežádoucí zejména z toho důvodu, že v zákoně o elektronických komunikacích ani v jiných právních předpisech není toto oprávnění [soukromých osob uchovávat tyto údaje a volně s nimi dále nakládat za účelem vymáhání pohledávek, rozvoje obchodní činnosti a marketingu] a jeho účel blíže a podrobněji regulován, nejsou striktně vymezena práva a povinnosti, rozsah uchovávaných údajů, doba a způsob uchovávání, stejně jako nejsou blíže konkretizovány požadavky na jejich zabezpečení a kontrolní mechanismy.“

Test proporcionality Pl. ÚS 45/17

- Kritérium vhodnosti
 - „Plošné uchovávání provozních a lokalizačních údajů představuje snahu státu „neztratit v době informační společnosti krok“ a mít v rukou efektivní nástroje k plnění svých úkolů – zde zejména v oblasti bezpečnosti státu a jeho obyvatel.“
- Kritérium potřebnosti
 - „Z hlediska práva na soukromí není šetrnější varianta, v níž by stát využíval dostupných údajů netransparentním, „pokoutným“ způsobem; takový důsledek však bez jasné právní úpravy nelze vyloučit.“
- Kritérium poměrování
 - „Ustanovení § 88a trestního řádu nebylo shledáno nepřiměřeným zejména s ohledem na kontext dnešního digitálního věku. Pachatelé trestné činnosti za sebou v dnešní době zanechávají téměř vždy (a často výhradně) elektronickou stopu, a to i tehdy, nepáchají-li trestnou činnost přímo prostřednictvím služeb elektronických komunikací. Stát má pro naplnění veřejného zájmu na zajištění bezpečnosti obyvatel a majetkových hodnot za úkol trestnou činnost odhalovat, objasňovat a předcházet jí; aby mohl tento úkol plnit efektivně, nesmí za pachateli ve svých vyšetřovacích metodách „pokulhávat“ a musí mít k dispozici odpovídající technické prostředky.“

Příklad kolize práv

- Právo na informace v. Právo na soukromí
 - Platy zaměstnanců
 - Komunističtí soudci
 - Svoboda slova (médiá)
- Pracovní právo
 - Kontrola zaměstnance

Soukromí v informační společnosti

- Příklad 1: Svoboda slova v. ochrana soukromí
 - Příklad Von Hannover
 - Von Hannover I
 - Von Hannover II
 - [Příklad Paroubková v. Zelený Raul](#) (karikatura)

Soukromí v informační společnosti

- Příklad 2: Streisand Effect

Soukromí v informační společnosti

- Příklad 2: Streisand Effect
 - https://en.wikipedia.org/wiki/Streisand_effect !
 - Costeja Gonzalez v. Google

Příklad 3: Revenge porn

- Roztahovačky
 - <https://www.lupa.cz/clanky/roztahovacky-kam-se-podivas-aneb-devcata-se-divi-kde-se-objevuji-jejich-fotky/>
- #Fapping

Příklad 4: Deepfakes

- <https://www.youtube.com/watch?v=cQ54GDm1eL0>
- <https://www.youtube.com/watch?v=6xxGIDfe5BU>
- <https://www.abc.net.au/news/2018-09-27/fake-news-part-one/10308638>

Příště?

- Ochrana soukromí zaměstnance
- Soukromí v. bezpečnost
- Plynutí času

Děkuji za pozornost.

Otázky?